

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	15 juli 2019	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2019-0711	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	81F4ECCF	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	9 juli 2019	FAX	030-2583139
UW NUMMER		E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	- planlocatie - mitigerende maatregelen	ONDERWERP	Ontheffing ruimtelijke ingrepen Woerden: De Linge 2 t/m 18 (even), 17 t/m 61 (oneven), 30 t/m 36 (even), 9 en 11 Stromenlaan 117 t/m 133 (oneven), 141 en 143

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht op het verzoek van 9 juli 2019 van Ecologisch adviesbureau Viridis B.V., namens Stichting GroenWest, en de aanvulling van 11 juli 2019, om de ontheffing in het kader van artikel 3.3, eerste lid, en 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: wet) met nummer 81EC1D94 d.d. 9 juli 2019 te wijzigen.

I. Besluit

Gelet op het bepaalde in de wet, het Beleidskader Wet natuurbescherming en Verordening Natuur en Landschap hebben wij besloten u:

- ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, tweede lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen, van nesten of rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw,
- ontheffing te verlenen van de verbodsartikelen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden en/of opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, en het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis,

voor de periode tussen 1 september 2019 en 31 december 2020.

Het besluit met nummer 81EC1D94 d.d. 9 juli 2019 komt hiermee te vervallen.

II. Omschrijving van de ruimtelijke ingreep

De woningcorporatie Stichting GroenWest is voornemens om 228 eengezinswoningen en 4 appartementencomplexen met 37 woningen, verdeeld onder 6 complexen in de kern van Woerden, te renoveren. Het uitgangspunt van de grootschalige renovatie is gevelonderhoud, herstelwerkzaamheden van dakkapellen, plaatsen van zonnepanelen en het aanbrengen van spouwmuur-, dak- en/of vloerisolatie.

Uw huidige aanvraag ziet uitsluitend toe op complex 1355. Dit complex bestaat uit 2 straten, 'De Linge' en 'Stromenlaan' te Woerden. Het complex omvat in totaal 49 woningen: De Linge 2 t/m 18 (even), 17 t/m 61 (oneven), 30 t/m 36 (even), 9 en 11, Stromenlaan 117 t/m 133 (oneven), 141 en 143. De volgende werkzaamheden zullen aan de buitenschil van de woningen worden uitgevoerd:

- Vervangen van het complete dakpakket van de schuine daken, dakgoten en hemelwaterafvoeren,
- Vervangen van de dakafwerking van de platte daken,
- Vervangen van alle kozijnen en beglazingen,
- Vervangen van de houten gevelelementen,
- Het isoleren van de bestaande spouwmuren.

III. Omschrijving van uw verzoek

In het besluit met nummer 81EC1D94 d.d. 9 juli 2019 is ontheffing van het verbodsartikel genoemd in artikel 3.5, tweede lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, afgewezen:

Uit besluit met nummer 81EC1D94 d.d. 9 juli 2019:

"Afwijzing artikel 3.5. tweede lid, van de wet

U vraagt ontheffing aan voor het verstoren van de gewone dwergvleermuis. Echter, u geeft aan dat de verblijfplaats alleen in gebruik is als zomerverblijfplaats en de aanwezigheid van de gewone dwergvleermuis op het moment dat het gebouw wordt gesloopt (paarperiode) kan worden uitgesloten. Er is thans geen sprake van opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis. Daarom hebben wij besloten om de ontheffing van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.5, tweede lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, te weigeren."

U geeft in uw wijzigingsverzoek aan dat de verblijfplaats aan het begin van de zomerperiode (april 2020) ongeschikt wordt gemaakt, niet in de paarperiode. Daardoor is het niet uit te sluiten dat exemplaren van de gewone dwergvleermuis kunnen worden verstoord. Door de verborgen leefwijze van de gewone dwergvleermuis is het doden van exemplaren van de gewone dwergvleermuis ook niet geheel uit te sluiten. Wij stemmen in met uw verzoek en verlenen aanvullend ontheffing van de verbodsartikelen genoemd in artikel 3.5, eerste en tweede lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden en/of opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis.

IV. Procedure

Het verzoek is afgehandeld overeenkomstig het bepaalde in afdeling 4.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht.

V. Toetsingskader

De gierzwaluw en de huismus zijn beschermd ingevolge artikel 3.1 van de wet. De gewone dwergvleermuis is beschermd ingevolge artikel 3.5 van de wet.

VI. Toetsing Ruimtelijke Ingreep

Motivering

Huisumus

In het plangebied is in de woningen aan De Linge nr. 9, nr. 11, nr. 14, nr. 41, nr. 43, nr. 45 en nr. 47 en aan de Stromenlaan nr. 141 en nr. 143 zijn aan de voorzijde, onder de eerste rij dakpannen, nestplaatsen van huismussen vastgesteld. In de woning aan de Linge nr. 10 is, aan de achterzijde, onder de eerste rij dakpannen, een nestplaats van huismussen vastgesteld. In totaal gaat het om 10 nesten.

Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen nesten en rustplaatsen van de huismus worden beschadigd en vernield. Daarom worden er per huismusnest 2 nestkasten ingebouwd. Dit worden gierzwaluwstenen of een vergelijkbaar alternatief. Praktijkervaring heeft uitgewezen dat huismussen graag gebruik maken van dergelijke stenen. De alternatieve verblijfplaatsen worden geplaatst aan dezelfde zijde als waar de huidige nesten zijn aangetroffen. Omdat de nesten niet op dezelfde locatie kunnen worden gerealiseerd als de bestaande nesten (onder de dakpannen) is een gewenningsperiode noodzakelijk. Het plaatsen van de nestkasten wordt daarom 3 maanden voorafgaand aan de werkzaamheden gedaan om de huismussen te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen. Gedurende deze gewenningsperiode zijn zowel de oorspronkelijke situatie als de nieuw aangebrachte vervangende voorzieningen beiden aanwezig. Hierdoor kunnen de huismussen de voorzieningen ontdekken en verkennen voor de ingreep wordt uitgevoerd. Dit betekent dat uiterlijk september de nestkasten dienen te worden ingebouwd.

In de bouwplanning is nu opgenomen dat de dakwerkzaamheden aan de volgende woningen met huismusnesten zoveel mogelijk vóór 1 maart 2020 gereed zijn:

- o De Linge 39 t/m 47,
- o De Linge 8 t/m 18, en
- o Stromenlaan 137 t/m 143.

Als dit niet mogelijk blijkt, door onvoorziene uitloop van de planning worden de betreffende woningen ruim voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt door middel van het plaatsen van netten rond de dakgoot en de eerste twee rijen dakpannen. Zo wordt voorkomen dat er huismussen gaan broeden onder het dak.

In verband met de krappe planning is het niet mogelijk om de dakwerkzaamheden bij De Linge 9 en 11, waar ook twee huismusnesten vastgesteld zijn, vóór 1 maart 2020 gereed te hebben. Deze twee woningen worden daarom ook ruim voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt. In perioden van vorst wordt er niet aan (het dak van) de betreffende woning gewerkt. Tevens worden de daken in die periode ook niet ongeschikt gemaakt. De voorgestelde maatregelen zijn voldoende om de negatieve effecten op de huismus zoveel mogelijk te verzachten. Echter, ondanks het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen worden er door de werkzaamheden nestplaatsen van de huismus beschadigd en vernield. Ontheffing is daarom aan de orde.

Door het plaatsen van alternatieve verblijfplaatsen die bewezen werkzaam zijn en direct in gebruik genomen kunnen worden door de huismus, zal het aanbod van verblijfplaatsen voor de huismus in de nieuwe situatie niet verminderen. De omgeving van het plangebied zal niet aangetast worden door de werkzaamheden. Groene structuren die kunnen dienen als schuilgelegenheid en foerageergebied worden niet aangetast door de werkzaamheden waardoor, in combinatie met de uit te voeren mitigerende maatregelen, het functionele leefgebied van huismus behouden blijft. Dit betekent dat de lokale populatie geen negatieve effecten ondervindt en er sprake is van een gunstige staat van instandhouding gedurende en na afloop van de werkzaamheden.

Gierzwaluw

In het plangebied is in de woningen aan de Stromenlaan nr. 127 en nr. 143 zijn nestplaatsen van gierzwaluwen vastgesteld. Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen nesten en rustplaatsen van de gierzwaluw worden beschadigd en vernield. Daarom stelt u voor om 10 alternatieve verblijfplaatsen voor gierzwaluwen te realiseren in de volgende woningen:

o De Linge 127, en

o De Linge 143 (voorkeur) of De Linge 36.

Bij de kopse kant van De Linge 143 staat een behoorlijk grote boom vrij dicht tegen de woning aan. Het is in deze tijd van het jaar niet zo goed te beoordelen hoe dicht deze boom tegen de gevel aan zal groeien en hoeveel oppervlak deze dan in beslag neemt. Dat zal tijdens de ecologische begeleiding geïnventariseerd worden. Indien de boom de toegang tot de alternatieve verblijfplaatsen teveel zal blokkeren, wordt de kast ingebouwd in de kopgevel van De Linge 36. Per woning worden er 5 gierzwaluwstenen aan de kopse kant en aan de zijde van de invliegopening van het bestaand nest geplaatst.

De vervangende verblijfplaatsen worden uiterlijk in september 2019 geplaatst en zijn daarom bij terugkomst van de gierzwaluwen uit het zuiden beschikbaar (half april 2020). In de bouwplanning is nu opgenomen dat de dakwerkzaamheden aan de volgende woningen met gierzwaluwnesten zoveel mogelijk vóór 15 april 2020 gereed zijn:

o Stroomenlaan 127, en

o Stroomenlaan 143.

Als dit niet mogelijk blijkt, door onvoorziene uitloop van de planning worden de betreffende woningen ruim voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt door middel van het plaatsen van netten rond de dakgoot en de eerste twee rijen dakpannen. Zo wordt voorkomen dat er gierzwaluwen onder het dak kunnen komen. De voorgestelde maatregelen zijn voldoende om de negatieve effecten op de gierzwaluw zoveel mogelijk te verzachten. Echter, ondanks het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen worden er door de werkzaamheden nestplaatsen van de gierzwaluw beschadigd en vernield. Ontheffing is daarom aan de orde.

Door het plaatsen van alternatieve verblijfplaatsen die bewezen werkzaam zijn en direct in gebruik genomen kunnen worden door de gierzwaluw, zal het aanbod van verblijfplaatsen voor de gierzwaluw in de nieuwe situatie niet verminderen. Dit betekent dat de lokale populatie geen negatieve effecten ondervindt en er sprake is van een gunstige staat van instandhouding gedurende en na afloop van de werkzaamheden.

Gewone dwergvleermuis

In het plangebied is in de woning aan de Linge nr. 61 een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld (kopse kant). Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen exemplaren van de gewone dwergvleermuis worden verstoord en rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden beschadigd en vernield. Door de verborgen leefwijze van de gewone dwergvleermuis is het doden van exemplaren van de gewone dwergvleermuis ook niet geheel uit te sluiten.

U stelt voor om alternatieve verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis te realiseren. U geeft aan dat het mogelijk is om bij de betreffende woningen aangepaste boeiboorden te realiseren. Achter boeiboorden is een spleetvormige ruimte aanwezig. Door de spleet toegankelijk te maken ontstaan voor vleermuizen geschikte verblijfplaatsen. Een spleet van 2 cm is voldoende voor de soort. De boeiboorden zijn van onderen open,

behoudens een dwarslat om de circa een meter. Vrijwel alle woningen in dit complex krijgen deze aangepaste boeiborden, behoudens de woningen in de 'hoeken', dat zijn appartementen en hebben een afwijkende vorm. Bovendien bouwt u geschakelde inbouwkasten in de spouwmuur van de volgende woningen:

- o De Linge 61,
- o De Linge 36,
- o De Linge 18, en
- o De Linge 143 (voorkeur) of De Linge 37.

Per woning wordt er één geschakelde inbouwkast (bestaande uit IB VL 01 en IB VL 02) aan de kopse kant bovenaan ingebouwd.

De geschakelde inbouwkasten worden gerealiseerd met voldoende gewenningsperiode (3 maanden in het actieve seizoen) voor de gewone dwergvleermuis. De woning met de zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis wordt na de winterperiode (april 2020) geïsoleerd. Dit betekent dat de inbouwkasten in het najaar van 2019 gerealiseerd dienen te worden. De voorgestelde maatregelen zijn voldoende om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk te verzachten. Echter, ondanks het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen wordt er door de werkzaamheden een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis beschadigd en vernield. Ontheffing is daarom aan de orde.

Door het plaatsen van alternatieve verblijfplaatsen die bewezen werkzaam zijn en direct in gebruik genomen kunnen worden door de gewone dwergvleermuis, zal het aanbod van verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis in de nieuwe situatie niet verminderen. De omgeving van het plangebied zal niet aangetast worden door de werkzaamheden. Groene structuren die kunnen dienen als foerageergebied of vliegroute worden niet aangetast door de werkzaamheden waardoor, in combinatie met de uit te voeren mitigerende maatregelen, het functionele leefgebied van de gewone dwergvleermuis behouden blijft. Dit betekent dat de lokale populatie geen negatieve effecten ondervinden en er sprake is van een gunstige staat van instandhouding gedurende en na afloop van de werkzaamheden.

Belang van de aanvraag

U heeft ten aanzien van de huismus en de gierzwaluw ontheffing aangevraagd op grond van het belang 'Volksgezondheid of openbare veiligheid'. Ten aanzien van de gewone dwergvleermuis heeft u ontheffing aangevraagd op grond van het belang: 'Volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'. U draagt de volgende onderbouwing aan:

'Het doel van de renovatiewerkzaamheden is het verbeteren van de woningen middels groot onderhoud. De noodzaak tot groot onderhoud komt voort uit de huidige staat van de woningen. Indien groot onderhoud uitblijft zal de kwaliteit van de woningen en daardoor de bewoonbaarheid de komende jaren onder druk komen te staan. Bovendien worden energie besparende maatregelen getroffen zodat wordt voldaan aan de nieuwe eisen op het gebied van duurzaamheid en energiebesparing. De ingrepen zorgen voor een vermindering in het benodigde gebruik van fossiele brandstoffen; een afname in het gebruik van fossiele brandstoffen betekent minder emissies van schadelijke stoffen. Lagere emissies leiden tot een verbeterde luchtkwaliteit en dit heeft een positief effect op de volksgezondheid. Door renovatie en isolatie van woningen en het verbeteren van de ventilatie gaan de energielasten sterk omlaag en wordt het comfort binnenshuis verbeterd. Vocht en tocht in huis worden beperkt, wat een beter en gezonder binnenklimaat oplevert.

GroenWest is aangesloten bij de vereniging van woningcorporaties AEDES en moet zich houden aan het convenant Energiebesparing Huursector (2012) opgesteld door het Ministerie voor Binnenlandse Zaken. In dit convenant staan de afspraken tussen de overkoepelende organen van woningcorporaties, huurders en vastgoedondememers. Een van de belangrijkste afspraken is dat voor 2020 alle huurwoningen een energielabel B of beter hebben door het nemen van energetische maatregelen. Volgens het Plan van aanpak Energiebesparende Gebouwde Omgeving (2011) is het omlaag brengen van energiekosten gunstig voor het behalen van diverse doelstellingen, zoals het verduurzamen van de woningen en de verlaging van woonlasten. Energiebesparing heeft een gunstig effect op het (leef)milieu; het leidt tot een vermindering van het benodigde gebruik van fossiele brandstoffen en tot een afname voor mens en milieu schadelijke emissies. Deze lagere emissies leiden tot een verbeterde luchtkwaliteit en dit heeft een positief effect op de volksgezondheid. Een energie-onzuinige woning leidt naast de negatieve milieueffecten ook tot hoge woonkosten voor de huurder. Energiebesparing draagt bij aan een betere betaalbaarheid van het huren, wat van groot belang is voor de koopkracht van huurders met lagere inkomens (sociale huurwoningen).'

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat de belangen 'Volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'Volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende onderbouwd zijn om het opzettelijk beschadigen, vernielen, van nesten of

rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw en het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis te rechtvaardigen.

Alternatievenafweging

Het project voorziet in de renovatie van de bestaande woningvoorraad. Het project kan derhalve niet op een andere locatie uitgevoerd worden. Het betreft het isoleren van woningen en dat is per definitie strikt locatiegebonden. De technische staat van de woningen is dusdanig dat renovatie nodig is om de woningen te laten voldoen aan de eisen van deze tijd. De woningen zijn op dit moment onvoldoende geïsoleerd, waardoor in de huidige situatie veel energieverlies optreedt. Indien geen renovatie van de woningen wordt uitgevoerd zullen de woningen daarnaast op termijn onbewoonbaar worden, wat zal gaan leiden tot sloop van de woningen. Sloop van de woningen leidt tot grotere ecologische nadelen dan renovatie of isolatie, omdat dit het verlies betekent van alle verblijfplaatsen van beschermde soorten als huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen.

Alternatieve planning

Bij de planning van de werkzaamheden wordt rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten. Voorafgaand aan de uitvoer van de werkzaamheden wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld door een ter zake kundige. In overleg met de uitvoerende partij zal in het werkprotocol een planning worden opgenomen waarin de kwetsbare perioden en de gewenningsperioden voor alternatieve verblijfplaatsen ingecalculeerd wordt. Er is dan ook geen alternatieve planning mogelijk die minder impact zou hebben op de soorten.

Alternatieve wijze van uitvoering

Tijdens de werkzaamheden worden diverse mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op beschermde soorten te voorkomen dan wel te verminderen. In de woningen worden voorzieningen getroffen voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Daarbij wordt er rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de aanwezige beschermde soorten. De werkzaamheden worden in de meest gunstige periode uitgevoerd, dat wil zeggen in de minst kwetsbare periode van de beschermde soorten. Er worden maatregelen genomen om effecten tijdens werkzaamheden te voorkomen dan wel te verminderen. Er is dan ook geen alternatieve wijze van uitvoering mogelijk die minder impact zou hebben op de soorten.

Ecologische afweging

Bij de uitvoering van het project zal steeds rekening gehouden worden met de aangetroffen soorten. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ter zake kundige. Deze ter zake kundige stelt voorafgaand de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol op als vermeld in de mitigerende maatregelen. Het ecologisch werkprotocol is leidend voor de planning van de werkzaamheden. Er zal zo min mogelijk in de kwetsbare perioden gewerkt worden. De juiste mitigerende maatregelen zullen uitgevoerd worden zodat negatieve effecten zoveel als mogelijk worden voorkomen. Na uitvoering van de werkzaamheden is het gebied wederom geschikt voor de nu aanwezige soorten.

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven mogelijk die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

VII. Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij u ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en 3.8, eerste lid, van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden, deze treft u aan in de bijlage bij dit besluit.

VIII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgescreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb- adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

IX. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op het moment van bekendmaking door uitreiking of verzending aan de aanvrager. Van het besluit wordt mededeling gedaan op de website www.officielebekendmakingen.nl

X. Overleg en informatie

Er kan tevens vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of milieudienst, als u dit nog niet heeft gedaan.

Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze website www.provincie-utrecht.nl.

XI. Verzending

Dit besluit wordt verzonden aan de aanvrager van de ontheffing. Een afschrift van deze ontheffing wordt verzonden aan:

- RUD Utrecht, Postbus 85242, 3508 AE Utrecht.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

Mevr. mr. S.L. Munsel
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Leefomgeving

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van Ecologisch adviesbureau Viridis B.V., op 9 juli 2019, namens Stichting GroenWest, en de aanvulling hierop van 11 juli 2019, om de ontheffing met nummer 81EC1D94 die op 9 juli 2019 is verleend aan de Stichting GroenWest, te wijzigen, gelet op de artikelen 3.3 en 3.8 van de Wet natuurbescherming,

Verlenen Gedeputeerde Staten van provincie Utrecht hierbij aan:

Naam: Stichting GroenWest

Adres: Postbus 2171

Postcode en woonplaats: 3440 DD Woerden

Ontheffing 81F4ECCF voor het tijdvak van: 1 september 2019 tot en met 31 december 2020

Van de verbodsbepalingen genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen, van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierwaluw (*Apus apus*); en in
- artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden en/of opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, en het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft: De Linge 2 t/m 18 (even), 17 t/m 61 (oneven), 30 t/m 36 (even), 9 en 11 (in totaal 38 woningen), Stromenlaan 117 t/m 133 (oneven), 141 en 143, te Woerden, zoals weergegeven in figuur 3.1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming GroenWest Woerden complex 1355' van 22 maart 2019 (zie bijlage 2 bij dit besluit).

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin minstens de voorschriften uit deze ontheffing. Het werkprotocol dient (aanvullend) de volgende aspecten te omschrijven:
  - a. Omschrijving van het plangebied, inclusief kaart;
  - b. Activiteiten/werkzaamheden die uitgevoerd worden (inclusief planning);
  - c. Maatregelen die getroffen zijn/worden (locatie op kaart en datum/tijd);
  - d. Wie is de begeleidende ecoloog (inclusief contactgegevens);
  - e. Welke activiteiten zijn/worden door de ecoloog begeleid;
  - f. Hoe er wordt/is omgegaan met onverwachte (beschermde) soorten binnen het plangebied.
7. De ontheffinghouder dient, twee weken voorafgaand aan de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen, het meldingsformulier 'aanvang werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/startwerkzaamhedenwnb>. Bij de melding dient het werkprotocol zoals omschreven in voorschrift 6 bijgevoegd te zijn.

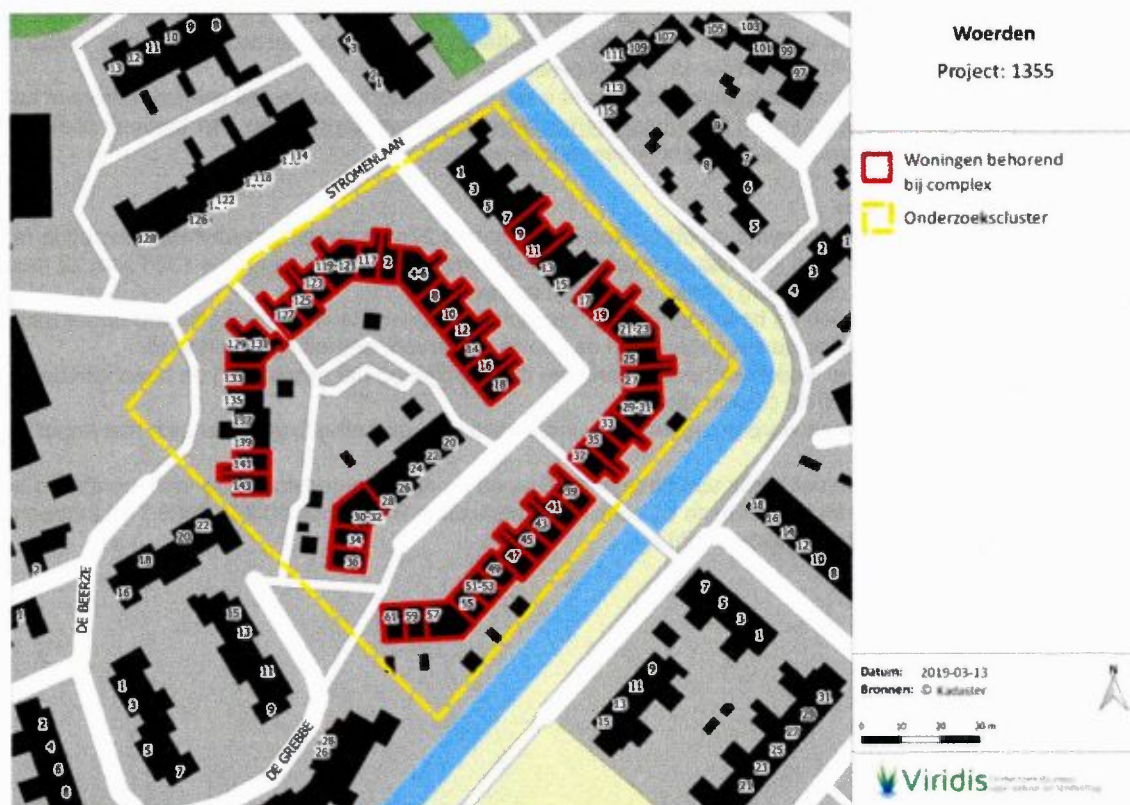
8. Tijdens de werkzaamheden dient een logboek te worden bijgehouden. In het logboek dienen gemaakte ecologische keuzes vastgelegd te worden zoals goedkeuring / vrijgeven door een ecooloog, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol en gekozen mitigerende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de relevante resultaten van de uitgevoerde handelingen, omschreven in de voorschriften 10 tot en met 12, geregistreerd.
9. Na afronding van de werkzaamheden dient u het meldingsformulier 'einde werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/eindwerkzaamhedenwnb>. Het logboek zoals omschreven bij voorschrift 8 dient bijgevoegd te worden.

Specifieke voorschriften

10. De maatregelen, genoemd op bladzijdes 22 tot en met 27 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming GroenWest Woerden complex 1355' van 22 maart 2019 (zie bijlage 2 bij dit besluit) dienen te worden opgevolgd.
11. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
12. Bij de start van de werkzaamheden dient een deskundige op het gebied van de beschermde soort aanwezig te zijn bij de planlocatie.
13. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
14. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl.

Bijlage 2: planlocatie

Figuur 3.1 | Overzichtskartaal van complex 1355, Woerden

Bijlage 3: mitigerende maatregelen

7 Mitigerende maatregelen

De doelstelling van de Wet natuurbescherming is de bescherming van de biodiversiteit zonder stijging van de lasten voor bedrijven en burgers. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij', dat wil zeggen dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met behulp van een ontheffing waarvoor de bevoegdheid voor het verlenen van een dergelijke ontheffing bij de provincies ligt. Onderstaand zijn de voor het onderhavige project relevante (verbods-)artikelen genoemd. Daarbij is beschreven met welke mitigerende maatregelen er invulling wordt gegeven aan het voorkomen dan wel het verminderen van negatieve effecten op zowel soort- als populatieniveau. Hierbij is de volgende onderzoeksvraag beantwoord:

- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?

In de paragrafen 7.1 t/m 7.3 worden de standaard mitigerende maatregelen en daarbij behorende uitgangspunten beschreven. Paragraaf 7.4 spitst zich toe op het betreffende complex en welke (maatwerk)oplossingen daar zijn gekozen.

7.1 Algemene maatregelen

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 de algemene zorgverplichting opgenomen. In dit artikel is beschreven dat eenieder verplicht is om voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De algemene zorgplicht geldt ten allen tijde bij het uitvoeren van werkzaamheden, ongeacht of deze te typeren zijn als ruimtelijke ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud en ongeacht of er beschermde soorten aanwezig zijn. Dit laatste wil dus zeggen dat ook als er geen beschermde soorten voorkomen de algemene zorgverplichting toch in

acht genomen dient te worden. Hiervoor dienen algemene mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden. Deze algemene mitigerende maatregelen zijn onderstaand beschreven en zijn gelijk voor alle woningen die zich binnen het complex bevinden. Zij worden daarom niet nogmaals benoemd bij de specifieke maatregelen die per woning en/of per complex beschreven zijn.

- De werkzaamheden dienen door een ter zake kundige ecooloog begeleid te worden. Hierdoor wordt gewaarborgd dat de maatregelen op een juiste manier uitgevoerd worden en zo wordt er tevens invulling gegeven aan de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming). In Bijlage 2 is beschreven wat door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaan wordt onder een ter zake kundige;
- Er moet per uitvoeringsproject een ecologisch werkprotocol opgesteld worden waarin alle te nemen maatregelen, worden vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol moet op de werklocatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn;
- Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd. Mochten er zich gedurende de werkzaamheden ten aanzien van beschermde soorten onvoorziene omstandigheden voordoen, wordt direct contact opgenomen met de ter zake kundige ecooloog;
- Indien beschermde soorten voorkomen in aangrenzende woningen kan niet zondermeer worden uitgesloten dat deze soorten negatieve effecten ondervinden van de gewenste maatregelen aan de woningen. Dit wil zeggen dat ook aan deze woningen mitigerende maatregelen dienen te worden uitgevoerd. Deze maatregelen worden door de ter zake kundige opgesteld en opgenomen in het ecologisch werkprotocol;
- Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met mogelijke broedgevallen van (algemene) broedvogels. In-

dien er in het broedseizoen gewerkt wordt dient het plangebied voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te worden voor broedvogels óf dient er vooraf een broedvogelcontrole uitgevoerd te worden;

- Indien tijdens het uitvoeren van werkzaamheden een broedgeval aangetroffen wordt, dienen de werkzaamheden onmiddellijk stilgelegd te worden en dient er contact opgenomen te worden met de ter zake kundige ecooloog. Er kan dan in overleg met de ter zake kundige ecooloog een andere periode voor de werkzaamheden vastgesteld worden.

7.2 Voorkomen van doden

In lid 1 van de artikelen 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming staat beschreven dat het verboden is om beschermde dieren opzettelijk te doden. Het uitvoeren van werkzaamheden en ruimtelijke ingrepen waarbij aanwezige dieren verwond of zelfs gedood kunnen worden, houdt een overtreding van deze artikelen in. Het is daarom noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om dit zo veel als mogelijk te voorkomen. Werkzaamheden aan woningen bedragen vaak één tot een aantal weken per huizenblok. Dakwerkzaamheden worden vaak zelfs in één dag per woning afgerond. Deze mitigerende maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten *op korte termijn*, d.w.z. dat de maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel verminderen van effecten voorafgaande en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. De maatregelen worden volgens een vast stramien uitgevoerd, conform de bestaande soortenstandaards die onderstaand worden toegelicht. De specifiek te nemen mitigerende maatregelen voor complex 1355 zijn beschreven in paragraaf 7.4.

Vleermuizen

- Verblijfplaatsen van vleermuizen worden voorafgaande aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt; dit wordt gedaan door het plaatsen van 'exclusion flaps' (zie Bijlage 4).
- De exclusion flaps worden geplaatst in de minst gevoelige periode van vleermuizen, bij voorkeur buiten de winterrust- en kraamperiode. D.w.z. dat deze geplaatst kunnen worden tussen 1 april t/m 1 mei en/of tussen 1 augustus t/m 1 november.
- Het afplakken van de verblijfplaatsen wordt enkel uitgevoerd wanneer de avondtemperaturen voor een aantal dagen aaneengesloten minimaal 10°C

zijn. Dan namelijk zijn vleermuizen actief en verlaten ze hun verblijfplaats.

- Er wordt door een ter zake kundige ecooloog gecontroleerd of de woningen, na het plaatsen van de 'exclusion flaps', nog in gebruik zijn door vleermuizen.

Huismussen

- Bij de woningblokken met verblijfplaatsen van huismussen moet gewerkt worden onder begeleiding van een ter zake kundige.
- Er kan niet aan de (daken van de) woningen gewerkt worden als huismussen broeden (globaal van 1 maart t/m 31 augustus).

Gierzwaluwen

- Bij de woningblokken met verblijfplaatsen van gierzwaluwen moet gewerkt worden onder begeleiding van een ter zake kundige.
- Er kan niet aan de (daken van de) woningen gewerkt worden als gierzwaluwen broeden (globaal van 1 mei t/m 15 augustus).

7.3 Aanbieden alternatieve verblijfplaatsen

Het uitvoeren van werkzaamheden waarbij verblijfplaatsen van vleermuizen, huismussen of gierzwaluwen beschadigd of vernield worden, houdt een overtreding van artikel 3.1, lid 2 en artikel 3.5, lid 4 van de Wet natuurbescherming in. De aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen, huismussen of gierzwaluwen gaan door de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied verloren. De functionaliteit zal, indien geen maatregelen genomen worden, verloren gaan. Het is daarom noodzakelijk om dit verlies van verblijfplaatsen te mitigeren. De maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten *op lange termijn*, d.w.z. dat de mitigerende maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel verminderen van negatieve effecten op verblijfplaatsen die als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden vernietigd worden.

Bij het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen is er door Bureau Viridis voor gekozen om zoveel mogelijk te werken met permanente voorzieningen. Resultaten uit het verleden hebben aangetoond dat het aanbrengen van tijdelijke voorzieningen voor veel problemen zorgt. Tijdelijke voorzieningen zijn niet duurzaam en kunnen bijvoorbeeld door bewoners worden weggehaald met als reden overlast (ontlating, onesthetisch, etc.). Daarnaast moeten de tijdelijke voorziening weer verwijderd worden als de werkzaamheden afgerond zijn; de dieren worden dan

nogmaals verstoord en de verblijfplaats gaat alsnog verloren.

Het aanbieden van de permanente alternatieve voorzieningen wordt volgens een vast stramien, conform de bestaande soortenstandaards voor gewone dwergvleermuis, huismus en gierzwaluw, uitgevoerd. Eén en ander wordt onderstaand toegelicht. De specifieke alternatieve voorzieningen zijn beschreven in paragraaf 7.4.

De plaats waar de mitigatie moet worden uitgevoerd wordt veelal per huisnummer aangeduid. Deze locaties worden in paragraaf 7.4 aangegeven en in een nader op te stellen Ecologisch Werkprotocol verder uitgewerkt. Mogelijk vindt, op basis van de mogelijkheden in het veld, aanpassing van de locatie plaats.

Vleermuizen

- Voor de gewone dwergvleermuis worden minimaal met een factor 4 nieuwe verblijfplaatsen gerealiseerd, die dezelfde functie kunnen vervullen als de zomer-, kraam- en paarverblijfplaats die verloren gaan.
- Alternatieve zomerverblijfplaatsen worden bij voorkeur zo dicht mogelijk, maar altijd binnen 100 à 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst en altijd binnen het leefgebied van de soort.
- Het toepassen van maatwerk heeft altijd de voorkeur boven het plaatsen van kant en klare oplossingen. Dit geldt voor alle typen verblijfplaatsen. Door het creëren van maatwerkoplossingen kan er meer rekening gehouden worden met de ecologie van vleermuizen. In Bijlage 5 t/m 7 worden voorbeelden gegeven van maatwerkoplossingen. In hoofdstuk 7.4 wordt aangegeven of deze maatwerkoplossingen mogelijk zijn voor dit project.
- Een maatwerkoplossing kan zijn: het creëren van een ruimte achter de goot zodat de gootbetimmering geschikt wordt gemaakt als zomer- en/of paarverblijfplaats voor vleermuizen (zie Bijlage 5). Hierdoor wordt ver boven de benodigde 'compensatiefactor 4' gemitigeerd.
- Indien het niet mogelijk is om maatwerk toe te passen worden er per alternatieve zomerverblijfplaats twee geschakelde inbouwkasten van het type IB VL 01 + IB VL 02 geplaatst.
- Alternatieve kraamverblijfplaatsen worden bij voorkeur niet verder dan 50 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst waarbij mi-

nimaal 1 van de alternatieve kasten binnen 1 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst wordt.

Huismussen

Wettelijk gezien dient elke aangetaste of verwijderde verblijfplaats met een factor 2 gemitigeerd te worden en wel zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke verblijfplaats.

Ook hierbij heeft het toepassen van maatwerk altijd de voorkeur. Dit kan worden gerealiseerd door het plaatsen van vogelschroot onder de eerste en onder de tweede of derde pannenrij, waarbij het vogelschroot onder de eerste pannenrij per strekkende meter 5 cm wordt opengeknipt (zie Bijlage 5).

Het geschikt maken voor de huismus op deze wijze heeft de voorkeur boven het plaatsen van kasten, aangezien op deze wijze de potenties voor vestiging van de huismus maximaal vergroot worden (ver boven de benodigde 'compensatiefactor 2') en de huidige nestplaatsen opnieuw voor de mussen beschikbaar worden gesteld. In paragraaf 7.4 wordt aangegeven of en waar deze maatregelen daadwerkelijk worden toegepast.

Gierzwaluwen

- Voor elke verblijfplaats die aangetast of verwijderd wordt, zullen 5 nieuwe verblijfplaatsen aangeboden worden op de exacte plek of zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke verblijfplaats.
- Voor het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen worden gierzwaluwstenen gebruikt. Dit houdt in dat er voor elke verblijfplaats van de gierzwaluw die aangetast of verwijderd wordt er 5 gierzwaluwstenen geplaatst worden.

Mitigatie verblijfplaatsen

Het mitigeren van verblijfplaatsen is noodzakelijk om de functionaliteit van de woningen in de nieuwe situatie te waarborgen. De alternatieve verblijfplaatsen worden bij voorkeur zo dicht mogelijk, maar altijd binnen het leefgebied van de soort en binnen 100 à 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst. Het zal altijd gaan om inbouwkasten of andere permanente (duurzame) alternatieven. In Bijlage 4 t/m 6 zijn er voorbeelden gegeven van wat verstaan wordt onder geschikte alternatieve verblijfplaatsen voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen. Alternatieve verblijfplaatsen moeten in sommige situa-

ties (ruim) voorafgaande aan de werkzaamheden worden aangeboden. Er wordt steeds rekening gehouden met de in de Kennisdocumenten genoemde gewenningsperiodes. Het moment waarop de mitigerende maatregelen en werkzaamheden uitgevoerd worden is naast de gewenningsperiode ook afhankelijk van bijvoorbeeld de weersomstandigheden en de omgeving van de woningblokken. De planning c.q. fasering van de mitigerende maatregelen en werkzaamheden wordt tijdens de ecologische begeleiding van het project nader overeengestemd met een ter zake kundige ecooloog.

7.4 Mitigatie complex 1355

- De algemene maatregelen zoals beschreven in paragraaf 7.1, 7.2 en 7.3 dienen nagevolgd te worden.

Vleermuizen

- Er moeten minimaal vier (permanente) verblijfplaatsen voor vleermuizen worden aangeboden, te weten vier alternatieve zomerverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis.
- Het is bij de betreffende woningen niet mogelijk om maatwerk toe te passen door het creëren van een ruimte achter de goot. Hiervoor zijn de goten te laag.
- Het is bij de betreffende woningen wel mogelijk om aangepaste boeiborden te realiseren (zie figuur 7.1). Achter boeiboorden is een spleetvormige ruimte aanwezig. Door de spleet toegankelijk te maken ontstaan voor vleermuizen zeer geschikte verblijfplaatsen. Een spleet van 2 cm is voldoende. De boeiboorden zijn van onderen open, behoudens een dwarslat om de circa een meter (zie Bijlage 5 voor een principe detail). Vrijwel alle woningen in dit complex krijgen deze aangepaste boeiborden, behoudens de woningen in de 'hoeken', dat zijn appartementen en hebben een afwijkende vorm. Hierdoor wordt ver boven de benodigde 'compensatiefactor 4' gemitigeerd.
- De woning met de zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis wordt na de winterperiode (april 2020) geïsoleerd. Omdat de boeiborden pas vanaf januari 2020 geschikt gemaakt kunnen worden in verband met de planning is er niet voldoende gewenningsperiode (3 maanden in het actieve seizoen) voor de gewone dwergvleermuis. Daarom worden er ook kasten ingebouwd. Het betreft hier vier geschakelde inbouwkasten (bestaande uit IB VL 01 + IB VL 02).

Deze alternatieve verblijfplaatsen worden geplaatst in de volgende woningen:

- De Linge 61
- De Linge 36
- De Linge 18
- De Linge 143 (voorkeur) of De Linge 37
(per woning 1 geschakelde inbouwkast, aan de kopse kant bovenaan)

Bij de kopse kant van De Linge 143 staat een behoorlijk grote boom vrij dicht tegen de woning aan. Het is in deze tijd van het jaar niet zo goed te beoordelen hoe dicht deze boom tegen de gevel aan zal groeien en hoeveel oppervlak deze dan in beslag neemt. Dat zal tijdens de ecologische begeleiding geïnventariseerd worden. Indien de boom de toegang tot de alternatieve verblijfplaats teveel zal blokkeren, wordt de kast ingebouwd in de kopgevel van De Linge 37.

Figuur 7.1 | Voorbeeld boeiborden welke geschikt gemaakt gaan worden als verblijfplaatsen voor vleermuizen

- De alternatieve verblijfplaatsen dienen voorafgaand aan de isolatiewerkzaamheden aan (het blok van) De Linge 61 gerealiseerd te zijn. De alternatieve verblijfplaatsen worden in augustus/september 2019 ingebouwd. Dit is midden in de paarperiode van de gewone dwergvleermuis. De gewone dwergvleermuizen zijn dan erg flexibel en dit betreft dan ook de beste tijd om ze te verstoren.
- Omdat op de huidige locatie van de zomerverblijfplaats (De Linge 61) een alternatieve verblijfplaats wordt gerealiseerd, is een gewenningsperiode niet noodzakelijk.
- De kopse kant van de woning aan de Linge 61, waar een zomerverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aanwezig is wordt voorafgaande aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt; dit

wordt gedaan door het plaatsen van 'exclusion flaps' (zie Bijlage 4).

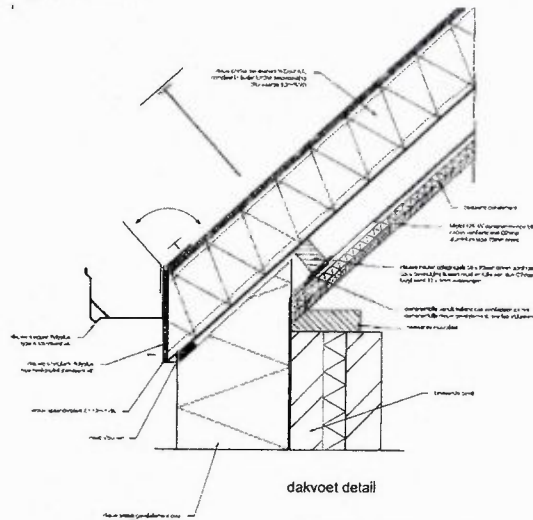
- De enige mogelijkheid voor de vleermuizen om de spouw te bereiken is om onder de dakpannen te kruipen, er zijn geen stootvoegen aanwezig. Door de houten gevelelementen is het tevens niet mogelijk dat vleermuizen vanuit de kopgevel zich in de spouw voortbewegen naar de voor- of achterzijdes van de woningen verder in het blok. De dakrand aan de kopse kant van De Linge 61 wordt daarom afgeplakt d.m.v. deze exclusion flaps.
- De exclusion flaps worden geplaatst voorafgaand aan de isolatiewerkzaamheden. Er zijn op dat moment 10 tot 15 boeiborden geschikt gemaakt voor vleermuizen buiten de 4 alternatieve verblijfplaatsen in de vorm van kasten. Er zijn daarmee voldoende uitwijkmogelijkheden. De isolatiewerkzaamheden aan deze woningen zullen pas starten nadat een ter zake kundige heeft vastgesteld dat er geen vleermuizen meer in en/of uit de woning vliegen.
- Er wordt door een ter zake kundige ecooloog gecontroleerd of de woningen, na het plaatsen van de 'exclusion flaps', nog in gebruik zijn door vleermuizen.
- Aan De Linge 1 is tevens aan de kopse kant een zomerverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aanwezig. Deze woning is echter een koopwoning en wordt niet (in opdracht van KleurrijkWonen) gerenoveerd. Door de houten gevelelementen is het niet mogelijk dat vleermuizen vanuit de kopgevel zich in de spouw voortbewegen naar de voor- of achterzijdes van de woningen verder in het blok. Deze gevelelementen zijn hermetisch afgesloten, hebben een eigen isolatiemateriaal en hebben geen verbinding met de spouwmuren. Ongeschikt maken van de woningen verderop in dit blok is dan ook niet noodzakelijk.

Huismussen

- Er moeten minimaal 20 alternatieve verblijfplaatsen voor huismussen worden aangeboden.
- Er is helaas geen mogelijkheid om maatwerk toe te passen in of onder de nieuwe daken. Er komt een volledig nieuwe dakconstructie bestaande uit een sandwichplaat waarop epdm wordt aangebracht en daarop zonnepanelen. Er zijn geen dakpannen meer en ook geen mogelijkheid meer om onder het dak te kunnen komen. Zie ook fi-

guur 7.2 voor een detail van deze dakopbouw (bron: Weijman).

- Daarom worden er per woning waar een huismusnest vastgesteld is, 2 nestkasten ingebouwd. Dit worden gierzwaluwstenen of vergelijkbaar. Praktijkervaring heeft uitgewezen dat huismussen graag gebruik maken van dergelijke stenen. En op deze manier worden er op meer verschillende locaties nesten gerealiseerd, ook voor de gierzwaluw (zie volgende paragraaf), waarvan zowel de huismus als de gierzwaluw gebruik van kan maken. De nestkasten worden geplaatst aan dezelfde zijde als waar de huidige nesten zijn aangetroffen.

• **Figuur 7.2 | Dakvoet detail dakconstructie complex 1355 (bron: Weijman)**

- Omdat de nesten niet op dezelfde locatie kunnen worden gerealiseerd als de bestaande nesten is een gewenningsperiode noodzakelijk. Het plaatsen van de nestkasten wordt daarom 3 maanden voorafgaand aan de werkzaamheden gedaan om de huismussen te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen. Gedurende deze gewenningsperiode zijn zowel de oorspronkelijke situatie als de nieuw aangebrachte vervangende voorzieningen beiden aanwezig. Hierdoor kunnen de huismussen de voorzieningen ontdekken en verkennen voor de ingreep wordt uitgevoerd. Dit betekent dat uiterlijk september de nestkasten worden ingebouwd.
- In de bouwplanning is nu opgenomen dat de dakwerkzaamheden aan de volgende woningen met huismusnesten zoveel mogelijk voor 1 maart 2020 gereed zijn (zie ook planning in tabel 7.1):

- De Linge 39 t/m 47
- De Linge 8 t/m 18
- Stromenlaan 137 t/m 143
- Als dit niet mogelijk blijkt, door onvoorziene uitloop van de planning worden de betreffende woningen ruim voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt door middel van het plaatsen van netten rond de dakgoot en de eerste twee rijen dakpannen. Zo wordt voorkomen dat er huismussen gaan broeden onder het dak.
- In verband met de krappe planning, is het niet mogelijk om de dakwerkzaamheden bij De Linge 9 en 11, waar ook twee huismusnesten vastgesteld zijn, voor 1 maart gereed te hebben. Deze twee woningen worden daarom ook ruim voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt.
- In perioden van vorst wordt er niet aan (het dak van) de betreffende woning gewerkt. Tevens worden de daken in die periode ook niet ongeschikt gemaakt.

Gierzwaluwen

- Er moeten 10 alternatieve verblijfplaatsen voor gierzwaluwen worden aangeboden. Er wordt voorgesteld deze verblijfplaatsen in de volgende woningen te plaatsen:
  - De Linge 127
  - De Linge 143 (voorkeur) of De Linge 36
(5 gierzwaluwstenen per woning, aan de kopse kant en aan de zijde van de invliegopening bestaand nest)

Bij de kopse kant van De Linge 143 staat een behoorlijk grote boom vrij dicht tegen de woning aan. Het is in deze tijd van het jaar niet zo goed te beoordelen hoe dicht deze boom tegen de gevel

aan zal groeien en hoeveel oppervlak deze dan in beslag neemt. Dat zal tijdens de ecologische begeleiding geïnventariseerd worden. Indien de boom de toegang tot de alternatieve verblijfplaats teveel zal blokkeren, wordt de kast ingebouwd in de kopgevel van De Linge 36.

- De vervangende verblijfplaatsen worden uiterlijk in september 2019 geplaatst en zijn daarom bij terugkomst van de gierzwaluwen uit het zuiden beschikbaar (half april).
- In de bouwplanning is nu opgenomen dat de dakwerkzaamheden aan de volgende woningen met gierzwaluwnesten zoveel mogelijk voor 15 april 2020 gereed zijn (zie ook planning in tabel 7.1):
  - Stromenlaan 127
  - Stromenlaan 143
- Als dit niet mogelijk blijkt, door onvoorziene uitloop van de planning worden de betreffende woningen ruim voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt door middel van het plaatsen van netten rond de dakgoot en de eerste twee rijen dakpannen. Zo wordt voorkomen dat er gierzwaluwen onder het dak kunnen komen.

Ecologisch werkprotocol

Voor dit project wordt ecologische begeleiding uitgevoerd. De hierboven genoemde straatnamen en huisnummers zijn geschikt bevonden voor de alternatieve verblijfplaatsen, echter kan tijdens de ecologische begeleiding afgeweken worden, omdat in de praktijk een andere locatie geschikter blijkt. Dat wordt gemotiveerd beschreven in het Ecologisch Werkprotocol (EWP) dat voorafgaand aan de werkzaamheden wordt opgesteld.

Tabel 7.1 | Bloknummers en bouwstroomplanning

Huisnummers	Bloknummer	Aanwezige verblijfplaatsen	Bouwstroomnummer	Planning
De Linge 9-11 (oneven)	1	Huismus	9	start na 1-4-2020
De Linge 17-37 (oneven)	2	-	8	start na 1-4-2020
De Linge 39-47 (oneven)	3	Huismus	1	gereed voor 1-3-2020
De Linge 49-61 (oneven)	3	Gewone dwergvleermuis	6	start na 1-4-2020
De Linge 30-36 (even)	4	-	5	start na 1-4-2020
De Linge 2-18 (even)	5a	Huismus	2	streven gereed voor 1-3-2020
Stromenlaan 117-127 (oneven)	5b	Gierzwaluw	4	streven gereed voor 15-4-2020
Stromenlaan 129-135 (oneven)	6	-	7	start na 1-4-2020
Stromenlaan 137-143 (oneven)	6	Gierzwaluw en huismus	3	streven gereed voor 1-3-2020

